

8 Vloga pedagoga kot svetovalnega delavca v šoli in kot pedagoškega svetovalca na Zavodu RS za šolstvo

Fani Nolimal

8.1 Uvod

Pedagogi po končanem študiju opravljajo različne poklice in delo, pogosto tudi zunaj področja vzgoje in izobraževanja. Pričakovano se jih največji delež zaposli v vrtcih, šolah in domovih ali drugih institucijah s področja vzgoje in izobraževanja, kot so Svetovalni center za otroke in mladostnike, Šola za ravnatelje, Zavod RS za šolstvo (ZRSS). Pedagogi na ZRSS najpogosteje opravljajo vlogo pedagoških svetovalcev oz. višjih svetovalcev področja I ali II, za kar je, poleg ustrezne formalne izobrazbe in strokovnega izpita s področja vzgoje in izobraževanja, potrebno tudi najmanj 8 let predhodnih izkušenj v vzgoji in izobraževanju. V vrtcih in šolah se pedagogi najpogosteje zaposlijo v (šolski) svetovalni službi kot *svetovalni delavci* ali izvajalci individualne ali dodatne skupinske učne pomoči (DSP) ali kombinirano, nekateri pa tudi kot učitelji pedagogike in nekaterih drugih pedagoških predmetov v programih srednješolskega izobraževanja. Področje šolskega svetovalnega dela ima več kot polstoletno zgodovino (Pediček, 1964, 1972; Predlog ..., 1968). Temu primerno je področje dela, ki vključuje tri skupine temeljnih dejavnosti: *dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti* ter *dejavnosti načrtovanja in evalvacije*, tudi raziskano (prav tam; Bezić, 2002; Gregorčič Mrvar idr., 2020; Resman, 1999a; Resman, 1999b; Resman idr., 2000; Vogrinc in Krek, 2012). Navkljub časovno primerljivi zgodovini pa je področje dela pedagoga kot pedagoškega svetovalca strokovno slabše preučeno. Njegovo poslanstvo in vloga sta vse od ustanovitve takrat imenovanega Zavoda za preučevanje šolstva (1956) dalje razvidna predvsem iz uredb in zakonskih opredelitev, kot so *Uredba o ustanovitvi Zavoda za preučevanje šolstva* (1956) (v nadaljevanju *Uredba*), *Zakon o prosvetno-pedagoški službi* (1961), *Zakon o Zavodu za šolstvo SR Slovenije* (1965), *Zakon o pedagoški službi* (1969) ter *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* (ZOFVI, 1996), posredno pa tudi iz strokovnih in znanstvenih objav pedagoških svetovalcev samih.¹

Uradni naziv Zavoda za preučevanje šolstva (v nadaljevanju Zavoda) se je skozi desetletja in spreminjajočo se zakonodajo večkrat preoblikoval, njegova funkcija

¹ Npr. Škufca, Jože, 1997: Štirideset let Zavoda RS za šolstvo in njegove OE v Novem mestu ter vrtcev, šol in dijaških domov na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju. V: *40 let za boljše šolstvo, 1956–1996* (ur. Škufca, Jože). Novo mesto: Zavod RS za šolstvo, OE Novo mesto.

(Uredba, 1956) pa je ostala od ustanovitve dalje bolj ali manj nespremenjena. Polnih 40 let mu je bilo poverjeno celostno *spremljanje in zagotavljanje kakovosti dela šol*² ter s tem tudi **nadzorna funkcija**, ki je bila v Uredbi (1956) opredeljena na naslednji način: »Uslužbenci zavoda imajo pravico prisostvovati pouku in proučevati učila, uradne knjige in arhivski material na vseh šolah v LRS« (prav tam, 4. člen). Vsi naslednji zakoni, tudi skupni jugoslovanski zakon, imenovan *Splošni zakon o šolstvu* (1958), so nadzorno vlogo pedagoških svetovalcev³ le še bolj konkretno opredelili.

Vloga Zavoda in pedagoških svetovalcev se korenito spremeni leta 1995, ko Vlada RS sprejme *Sklep⁴ o ustanovitvi Zavoda Republike Slovenije za šolstvo*, ki se realizira leta 1996 s posledičnim *Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* (ZOFVI). ZOFVI (1996) namreč opredeli pristojnosti javnih zavodov za področje vzgoje in izobraževanja ter pri tem nadzorno funkcijo dodeli Inšpektoratu RS za šolstvo in šport (v nadaljevanju Inšpektorat⁵). Skladno s tem je ZRSŠ postal pristojen za **uvajanje, spremljanje in evalvacijo** novih javnih programov (ZOFVI, 1996, 20. člen) ter za opravljanje niza drugih razvojno-raziskovalnih in svetovalnih nalog⁶ na področju predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega splošnega izobraževanja (prav tam, 28. člen).

S pomočjo relevantnih virov bomo v osrednjem delu prispevka temeljne naloge in vlogo pedagoških svetovalcev ter svetovalnih delavcev v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah ter domovih natančneje predstavili, primerjali in analizirali. Pri tem bomo uporabili *metodo racionalne evalvacije* in kvalitativno analizo *fokusnih intervjujev*. Na podlagi ugotovitev bomo poskušali odgovoriti na **raziskovalno vprašanje**, *v kolikšni meri program dodiplomskega izobraževanja (1. in 2. bolonjska stopnja) ustreza profilu svetovalnega delavca in pedagoškega svetovalca ter ali je tudi za delo pedagoških svetovalcev treba, podobno kot za šolsko svetovalno delo, oblikovati programske smernice s konceptualnimi izhodišči in usmeritvami za delo*.

2 Opredeljeno je bilo na naslednji način: »Proučuje sistem in organizacijo šolstva, vsebino, oblike in metode vzgoje in pouka ter didaktično ustreznost in uporabo učil in drugih učnih pripomočkov na šolah vseh vrst, daje pobudo in predloge za izboljšanje šolskega sistema in pedagoškega dela na šolah« (Uredba o ustanovitvi Zavoda za preučevanje šolstva, Uradni list LRS, 2. maj 1956).

3 Takrat imenovanih prosvetnih delavcev.

4 Vlada RS je *Sklep o ustanovitvi Zavoda RS za šolstvo* sprejela na 152. seji dne 6. 7. 1995.

5 Delo in pristojnosti Inšpektorata pa so opredelili z Zakonom o šolski inšpekciji, Uradni list RS, št. 29/96 z dne 31. 5. 1996.

6 Npr.: priprava novih vzgojno-izobraževalnih programov in drugih strokovnih podlag za odločanje iz pristojnosti strokovnih svetov in MIZŠ, razvojno in raziskovalno delo, razvoj kakovosti, izvajanje svetovalnega dela, organizacija nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja, izvajanje zunanjih preverjanj znanja, organizacija tekmovanj, izvajanje postopkov usmerjanja itd. (prim. Sklep vlade RS 1995, 2. člen; ZOFVI 1996, 28. člen).

8.2 Opredelitev pojmov svetovalni delavec in pedagoški svetovalac

Za lažje razumevanje in primerjavo bomo razjasnili pomen poklica oz. delovnega mesta *svetovalni delavec*, zaposlen v vrtcu, osnovni šoli, srednji šoli ali dijaškem domu, in *pedagoški svetovalac*, zaposlen na ZRSŠ. Besedne zveze **svetovalni delavec** v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) ne zasledimo, za pedagoškega svetovalca pa najdemo zadetke znotraj posameznih geselskih sestavkov, kjer je zapisano, da je **pedagoški svetovalac** tisti, ki »poklicno strokovno svetuje, pomaga pri vzgojnem in izobraževalnem delu šol« (FRAN: SSKJ). Podobno obrazložitev pomena dobimo tudi za (šolskega) svetovalnega delavca, v kolikor le-to skonstruiramo iz interpretacije posameznih besed, npr. *svetovalac* je »tisti, ki svetuje, usmerja, vodi, daje nasvet« (prav tam) in *delavec*, »kdor poklicno opravlja kako delo« (prav tam). Če interpretaciji povežemo je (*šolski*) *svetovalni delavec* tisti, ki v šolah poklicno svetuje, usmerja, vodi, daje nasvete. Bolj natančno in celostno opredelitev pojma oz. poklica *pedagoški svetovalac* najdemo na spletni strani Zavoda RS za zaposlovanje⁷ (ZRSZ) – interpretacija vsebuje: *a) navedbo lokacije* delovnega mesta: »Pedagoški svetovalac (PS) dela v vrtcu, v osnovni šoli, v srednji šoli, na visokih šolah in fakultetah, v svetovalni službi, v zavodu za otroke s posebnimi potrebami, v centru za otroke s prilagojenim programom ...«; *b) temeljne poklicne dejavnosti oz. metode – pogovor, poslušanje, svetovanje*, ki so potrebne za zadovoljitev individualnih potreb raznolikih otrok in mladostnikov; *c) opis potrebnih osebnostnih in profesionalnih značilnosti* pedagoškega svetovalca: »da ima rad delo z otroki in mladostniki«, je prijazen, komunikativen, inovativen in kreativen, dober poslušalec in dober svetovalac, pripravljen na timsko delo ..., »otroci morajo v njem najti tudi zaupnika« in *d) opredelitev potrebnega znanja in spretnosti*: didaktično znanje, poznavanje psihologije otrok in mladostnikov, pripravljenost za timsko delo (prav tam⁸). Poleg že naštetega je izpostavljeno tudi še naslednje: »Svetovalac je samoiniciativen ter sposoben vzpostaviti določeno stopnjo avtoritete« (prav tam).

Zgoraj predstavljena opredelitev poklica »pedagoški svetovalac« odraža, da le-ta ne razlikuje med pedagoškim svetovalcem ZRSŠ in (šolskim) svetovalnim delavcem. Njen opis ustreza predvsem poklicu *svetovalnega delavca* v vrtcu, osnovni ali srednji šoli – temu ustrezno tudi naslavlja predvsem učence, ne ustreza pa, ali vsaj ne v celoti, opisu delovnega mesta *pedagoškega svetovalca na ZRSŠ*, ki učencev neposredno ne naslavlja, temveč le-ti naslavlja vzgojitelje, učitelje, ravnatelje idr. strokovne delavce vrtcev, šol, dijaških domov in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodov.

7 Opis poklica. Pedagoški svetovalac. Ljubljana: Zavod za zaposlovanje RS. Dostopno na: https://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=603&Filter=

8 Dostopno na: https://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=603&Filter=

Podrobnejšo razmejitev in utemeljitev pomena med obravnavanima pedagoškima strokovnjakoma bomo podali v nadaljevanju, ko bomo predstavili in primerjali vloge obeh poklicev.

8.3 Vloga (šolskega) svetovalnega delavca in pedagoškega svetovalca (ZRSŠ)

Vsebinski okvir nalog svetovalnega delavca oz. svetovalne službe je opredeljen v ZOFVI (2016, 67. člen), na posredni način pa tudi naloge pedagoškega svetovalca – 28. člen istega zakona namreč opredeljuje seznam nalog, ki zadevajo vse javne zavode, tudi ZRSŠ, kjer so pedagoški svetovalci zaposleni (prav tam). Glede na opredelitve 28. člena ZOFVI (2016) je Zavod RS za šolstvo oz. njegovi **pedagoški svetovalci** pristojni predvsem za: *pripravo strokovnih podlag* za odločanje o zadevah iz pristojnosti strokovnih svetov in ministrstva; *razvoj, uvajanje in spremljanje ter evalvacijo kurikula* in za *razvojno raziskovalno delo* na področju vzgoje in izobraževanja v splošnem; *razvoj kakovosti* na vseh ravneh izobraževanja, *spremljanje in evalvacijo* vzgojno-izobraževalnega dela ter upravljanja in vodenja vzgojno-izobraževalnih zavodov; *izvajanje svetovalnega dela* na področju vzgoje in izobraževanja; *organiziranje nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja* strokovnih delavcev in ravnateljcev; *izvajanje postopkov usmerjanja* otrok s posebnimi potrebami; *sodelovanje pri pripravi* preizkusov in *izvajanju zunanjih preverjanj znanja*; *pripravo nalog in organizacijo* nekaterih *šolskih tekmovanj* (GEO, ZGO in tuji jeziki) (prav tam).

Iz določb 67. člena sledi, da **svetovalna služba (svetovalni delavec)** deluje v javnem vrtcu oz. šoli, *svetuje otrokom, učencem, vajencem, dijakom, učiteljem in staršem, sodeluje z vzgojitelji, učitelji in vodstvom šole pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja* vrtca oziroma šole in *pri opravljanju vzgojno-izobraževalnega dela*. Opravlja *poklicno svetovanje*, pri čemer se povezuje z Republiškim zavodom za zaposlovanje. Sodeluje tudi pri *pripravi in izvedbi individualiziranih programov* za otroke s posebnimi potrebami (prav tam).

Zakonodaja naloge svetovalne službe oz. svetovalnih delavcev opredeljuje le okvirno, pri čemer izpostavi tudi uporabnike storitev (institucije in posameznike, npr. učenci, učitelji, starši, vodstvo), naloge javnih zavodov oz. pedagoških svetovalcev pa so predstavljene bolj obširno, vendar uporabnikov ob tem ne navaja. Očitna razlika je tudi v tem, da gre za **različno raven delovanja** – dela in naloge svetovalne službe zadevajo predvsem raven delovanja vrtcev, šol ali dijaških domov, dela in naloge pedagoškega svetovalca pa predvsem nacionalno in sistemsko raven, npr.

priprava gradiv za strokovni svet in ministrstvo, razvoj vzgoje in izobraževanja na nacionalni ravni itd. V samih vsebinah dela pa ni tako očitnih razlik, kar bomo prikazali tudi v nadaljevanju.

8.4 Delo in naloge šolskih svetovalnih delavcev in pedagoških svetovalcev

Natančnejši vpogled v naloge svetovalnih delavcev v vrtcih, šolah in domovih dobimo v *Programskih smernicah. Svetovalna služba v osnovni šoli in Svetovalna služba v gimnazijah*⁹ ... (Programske smernice, 2008a, 2008b), ki so bile sprejete 13. 5. 1999 na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje. Iz Programskih smernic sledi, da je temeljna naloga svetovalne službe, da se s svojim strokovnim znanjem in svetovalnim odnosom na strokovno avtonomen način vključuje v kompleksno reševanje *pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj* vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu ali šoli (prav tam). Za ta namen v vrtcu ali šoli opravlja tri skupine temeljnih dejavnosti svetovalne službe: **a) dejavnosti pomoči** posameznikom ali skupini, kar izvaja v okviru nalog in projektov šolske svetovalne službe na neposreden (s posameznikom ali skupino) ali posreden način (v okviru institucije ali zunaj nje); **b) razvojne in preventivne dejavnosti**, kot so razvojno-analitično delo, s katerim spremlja in ugotavlja obstoječe stanje, sodeluje pri načrtovanju sprememb in izboljšav v vzgojno-izobraževalnem (VI) procesu, vodi ali koordinira različne razvojne, inovativne in preventivne projekte, izvaja različne preventivne oblike dela, ki so prav tako usmerjene neposredno na posameznika ali skupino in posredno na širše VI okolje; **c) dejavnosti načrtovanja in evalvacije**, ki povezujejo obe skupini predhodnih dejavnosti in so pomembne za operacionalizacijo, vrednotenje ter zagotavljanje celostnosti in kontinuiranosti prispevka svetovalne službe pri reševanju individualnih, skupinskih in drugih kompleksnih problemov vrtca oz. šole oz. pri odстранjevanju ovir in vzpostavljanju ustreznih pogojev v VI okolju (prim. prav tam, 15).

Svetovalna služba oz. **svetovalni delavec** v vrtcu ali šoli opravlja zgoraj navedene dejavnosti v okviru naslednjih vsebinskih področij: *učenje in poučevanje; šolska kultura, vzgoja in red; telesni, osebni (spoznavni in čustveni) in socialni razvoj; šolanje in poklicna orientacija; socialno-ekonomske stiske* (prav tam, 14). Vsebinskih področij dela pedagoškega svetovalca na ZRSS sistematično ne opredeli noben dokument, vendar jih posredno lahko evidentiramo prek nekaterih internih aktov¹⁰ in iz

9 Programske smernice. Svetovalna služba v gimnazijah, nižjih in srednjih poklicnih šolah ter v strokovnih šolah in dijaških domovih (2008b).

10 Npr. Statut ...

zakonodaje (navedba nalog in pristojnosti javnih zavodov ter vsebinsko poimenovanje členov, ki le-te opredeljujejo) ter številnih kurikularnih gradiv.¹¹

Lahko bi povzeli, da so temeljna vsebinska področja dela **pedagoškega svetovalca** naslednja: *programi vzgoje in izobraževanja; kakovost vzgoje in izobraževanja; svetovanje in razvoj; uvajanje, spremljanje in evalvacija; nadaljnje izobraževanje in usposabljanje; učbeniki in učna tehnologija; postopki usmerjanja otrok s posebnimi potrebami; zunanja preverjanja znanja in šolska tekmovanja*. Navkljub na prvi pogled povsem različnim področjem dela svetovalnih delavcev in pedagoških svetovalcev med njimi najdemo vsebinska presečišča, npr. na področju kakovosti vzgoje in izobraževanja, ki je tudi cilj, ne le vsebina, h kateri smo zavezani vsi pedagoški delavci, zato so jo dolžni v okviru temeljnih dejavnosti strokovno podpirati tako svetovalni delavci kot pedagoški svetovalci. Ključna razlika med opredelitvami vsebinskih področij dela je, kot smo že zapisali, povezana s tem, da delo pedagoškega svetovalca na ZRSŠ zadeva predvsem **nacionalno** in **sistemske raven** ter **raven šol** oz. posameznih vzgojno-izobraževalnih institucij ali skupin strokovnih delavcev, v dosti manjši meri pa naslavlja posamezne strokovne delavce, še manj oz. zgolj posredno prek vzgojiteljev, učiteljev, ravnateljev idr. strokovnih delavcev pa naslavlja otroke, učence in/ali dijake.

Da bomo znali odgovoriti na raziskovalno vprašanje, ki smo ga zapisali v uvodu, bomo v nadaljevanju primerjali **temeljna znanja** in **temeljne kompetence** pedagoga, pridobljene v dodiplomskem izobraževanju (II. bolonjska stopnja), z nalogami delovnega mesta svetovalnih delavcev in pedagoških svetovalcev. Za lažji pregled in primerjavo bomo le-ta predstavili v preglednici oz. primerjalni matriki. Pri opredelitvi temeljnih znanj pedagogov bomo izhajali iz analize *Drugostopenjskega pedagoškega študijskega programa Pedagogika* (študijsko leto 2021/22),¹² pri opredelitvi dela svetovalnega delavca pa predvsem iz Programskih smernic¹³ (2008a; 2008b), deloma pa tudi zakonodaje (ZOFVI, 2016, 67. člen). Tudi opredelitev dela in nalog pedagoških svetovalcev temelji na zakonodaji (prav tam, 28. člen), dodatno pa tudi še na *opisu del in nalog*, ki jih le-ti opravljajo na ZRSŠ (višji svetovalec področja I in II ter področni podsekretar), opredeljenih v Pravilniku o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest na Zavodu RS za šolstvo (2018) ter na Programu dela, finančnem in kadrovskem načrtu ZRSŠ (2021).

11 Npr. Koncept učne težave ...

12 Pri tem smo ugotovitve primerjali z analizo, opravljeno v članku Pedagog in pedagoško svetovanje (Resman, Kroflič in Bezić, 2000).

13 Programske smernice (2008a; 2008b) izpostavljajo svetovalno delo z učenci, svetovalno in posvetovalno delo z učitelji in starši, sodelovanje z vodstvom, sodelovanje in koordinacijo dela z zunanjimi institucijami. Sodelovanje z razredniki (in drugimi učitelji), starši, vodstvom in sodelavci iz zunanjih ustanov se odvija v najrazličnejših kombinacijah, bodisi le z uporabniki znotraj šol bodisi z njimi in starši ali širše, odvisno od problema oz. izziva, ki ga rešujejo. Dejavnosti (svetovanje, posvetovanje, preučevanje itd.) svetovalne službe so predstavljene posebej z zgoraj predstavljenimi vsebinskimi področji. V preglednici smo povzeli ključne dejavnosti, potrebne za analizo in primerjavo.

Tabela 1: *Temeljna znanja in kompetence pedagoga ter delo in naloge svetovalne službe/šolskega svetovalnega delavca in pedagoškega svetovalca na ZRSS*

Delo in naloge svetovalne službe ¹⁴ oz. svetovalnega delavca	Delo in naloge pedagoškega svetovalca
Temeljna znanja¹⁵ in kompetence oz. usposobljenost pedagoga	
1. Pedagoško raziskovanje in kritična uporaba izsledkov (metodologija raziskovanja vzgoje in izobraževanja, osnovne raziskovalne metode, merski instrumenti, načrtovanje različnih vrst raziskav itd.)	
<p>Opravlja razvojno-analitično delo, s katerim spremlja in ugotavlja obstoječe stanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> Analiza vpisa, dejavnikov učne uspešnosti, učnih potreb učencev/dijakov/vajencev (v nadaljevanju učencev), akceleracije, preučevanje vzgojnega ravnanja učiteljev in šole. 	<p>Opravlja razvojno raziskovalno delo na področju vzgoje in izobraževanja¹⁶ (v celoti ali na posameznih področjih):</p> <ul style="list-style-type: none"> Spremlja in evalvira vzgojno-izobraževalno delo ter upravljanje in vodenje vzgojno-izobraževalnih zavodov. Pripravlja analize spremljanja in evalvacijska poročila. Sodeluje pri pripravi nacionalnih preizkusov in izvajanju drugih zunanjih oblik preverjanj znanja.
2. Didaktične strategije in sodoben pouk, načrtovanje in uvajanje didaktičnih inovacij ter svetovanje učiteljem (artikulacija učnega procesa, učne oblike in metode, didaktična načela, ravni učnega načrtovanja)	
<p>Sodeluje pri načrtovanju sprememb in izboljšav v VI procesu:</p> <ul style="list-style-type: none"> Usmerja učitelje pri načrtovanju učnih priprav (letno in sprotno načrtovanje), temelječih na veljavnih učnih programih. Svetuje glede izvajanja pouka ali vodenja oddelčne skupnosti. Izvaja različne preventivne oblike dela, usmerjene neposredno na posameznika ali skupino, posredno pa tudi v širše VI okolje. Sodeluje pri oblikovanju individual(izira) nih učnih programov (nadarjeni, učne težave, posebne potrebe itd.). 	<p>Spremlja sodobna spoznanja pedagoških ved in jih učinkovito vključuje v procese poučevanja in učenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> Uvaja, spremlja in evalvira didaktične idr. novosti. Sodeluje s šolami pri pripravi prijav za različne aplikativne in razvojne projekte in poskuse. Sodeluje pri pripravi šolskih tekmovanj. Vodi postopke priprave in/ali potrjevanja učbenikov in učne tehnologije.

14 Dela in naloge svetovalnega delavca smo povzeli iz Programskih smernic (2008a; 2008b).

15 Temeljna znanja in kompetence pedagoga smo v celoti povzeli iz skupnega dela predmetnika za 1. letnik drugostopenjskega pedagoškega študijskega programa Pedagogika (Študijski program ... 2021/22). Pri predstavitvi kategorij znanja in kompetenc smo si pomagali s kategorijami, predstavljenimi v analizi prvotnega študijskega programa za pedagogiko (Resman, Kroflič in Bezić, 2000).

16 ZRSS je odgovoren za razvojno in svetovalno delo za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega izobraževanja, gimnazijskega izobraževanja, vzgoje in izobraževanja v domovih za učence in dijaških domovih ter vzgoje in izobraževanja za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami, za splošnoizobraževalne predmete pa tudi v poklicnem in strokovnem izobraževanju (Sklep o ustanovitvi Zavoda RS za šolstvo 1995, 1. alineja 2. člena).

3. Pedagoško-psihološka znanja s področja (samo)vrednotenja, ocenjevanja, komunikacije in strokovnega izobraževanja in usposabljanja (načrtovanje, organiziranje in izvajanje seminarjev idr. oblik, tudi vodenje svetovalnega pogovora)

Organizira interno izobraževanje:

- Predavanja in delavnice za kolege v kolektivu.
- Posvetovanja z učitelji (učinkovitost poučevanja itd.).

Podpira profesionalni razvoj vzgojiteljev, učiteljev in ravnateljev za odlično poučevanje in učenje ter pedagoško vodenje:

- Organizira nadaljnje izobraževanje in usposabljanje ter razvija nove modele izobraževanja in usposabljanja.
- Organizira nacionalne in mednarodne konference in posvetovanja.
- Vodi, organizira in izvaja strokovna srečanja študijskih skupin za posamezne predmete in področja.
- Načrtuje, organizira in izvaja seminarje, delavnice, okrogle mize za vodstvene delavce, učitelje idr. strokovne delavce vrtcev, šol idr. VI zavodov.

4. Poglobljena znanja s področja pedagoške sociologije in reševanje praktičnih problemov (analiza vsebinskih in sistemskih rešitev v VI, usposobljenost za prepoznavanje ključnih vzgojnih dejavnikov in rešitve vzgojnega delovanja itd.)

- Sodeluje pri odстранjevanju ovir, reševanju individualnih, skupinskih in drugih kompleksnih problemov vrtca oz. šole, sodeluje pri vzpostavljanju ustreznih pogojev v VI okolju.
- Se posvetuje, povezuje in strokovno sodeluje z zunanjimi institucijami.

- Pripravlja izvedenska mnenja (na poziv Inšpektorata za šolstvo), strokovna mnenja in priporočila.
- Pripravlja strokovna pojasnila oz. odgovore za šolsko politiko, medije, starše in javnost.

5. Načrtovanje vzgojnega koncepta javne šole

(vzgojna, disciplinska in ideološka razsežnost oblikovanja vzgojnega koncepta šole, temeljni elementi vzgojnega koncepta šole ter novi vzgojni in disciplinski pristopi)

- Sodeluje pri oblikovanju vzgojnega načrta šole.

- Strokovno podpira in svetuje ravnateljem oz. svetovalnim delavcem pri oblikovanju vzgojnega načrta šole.

6. Strategije razvoja izobraževanja, razvoj konceptov in paradigem

(spremljanje domačih in tujih izobraževalnih trendov na aktualnih vsebinah, npr. diferenciacija, koncepti kompetenc, interkulturalnost)

- Vodi ali koordinira različne razvojne, inovacijske in preventivne projekte.
- Načrtuje, spremlja in evalvira delo šole (LDN)¹⁷ ter letni delovni načrt šolskega svetovalnega dela.

Razvoj kakovosti na vseh ravneh izobraževanja:

- Razvija in uvaja inovativne prakse za izboljšanje znanja in veščin (npr. formativno spremljanje).
- Vodi najzahtevnejše razvojne in aplikativne projekte in poskuse (npr. Razširjeni program OŠ).
- Načrtuje, organizira in izvaja najzahtevnejše naloge v komisijah, razvojnih in projektih skupinah.
- Koordinira delo skupin, skladno z izhodišči oz. koncepti.

17 LDN – letni delovni načrt

7. Pedagoško svetovanje učencem, staršem, učiteljem idr. uporabnikom (komunikacijske spretnosti, (samo)vrednotenje in samouravnavanje, teorije svetovanja, metode individualnega in skupinskega svetovanja, (po)svetovalni pogovor)

Na neposreden ali posreden način svetuje posameznikom ali skupini v okviru nalog in projektov šolske svetovalne službe, npr.:

- Izvaja individualne in skupinske oblike (po)svetovanja za učence, učitelje in starše (vpis, osebni in socialni razvoj, reševanje socialno-ekonomskih stisk itd.).
- Izvaja neposredno pomoč učencem (nadarjeni, učne težave, posebne potrebe) in učiteljem (novi didaktični pristopi, spodbudno in varno učno okolje, učinkovito delo s posameznimi učenci ...).
- Posvetovalno delo z vodstvom (evalvacija, učna uspešnost, integracija, šolska klima ...).
- Izvaja svetovalno-preventivne dejavnosti z vsemi učenci (strategije, metode in tehnike učenja ...).
- Opravlja poklicno svetovanje.

Izvaja svetovalno delo na področju vzgoje in izobraževanja:

- Samostojno svetuje učiteljem, vodstvenim idr. strokovnim delavcem pri razreševanju dilem predmeta, področja, šole in sistema kot celote.
- Pripravlja analize, mnenja in priporočila.

Temeljna znanja in usposobljenost pedagoga iz izbirnega¹⁸ dela predmetnika

8. Kurikularne teorije in strategije kurikularnega načrtovanja (seznanijo se s temeljnimi pojmi in koncepti teorije kurikuluma, razumejo soodvisnost ciljev, vsebin in procesov, usposobljenost za svetovanje, pripravo in vodenje procesov evalvacije, spoznajo operativne rešitve itd.)

Pripravlja strokovne podlage za odločanje o zadevah iz pristojnosti strokovnih svetov in ministrstva:

- Pripravlja gradiva in daje soglasja predlagateljem h gradivom za strokovne svete.
- Prenavlja obstoječe programe ali dele programov vzgoje in izobraževanja¹⁹ ter uvaja nove.
- Uvaja, spremlja in evalvira nove javno veljavne programe ter posamezne dele programov.
- Pripravlja smernice razvoja programov, področij, predmetov.

18 Izbirni del predmetnika obsega pet skupin strokovnih predmetov. V vsako skupino sta umeščena po dva strokovna predmeta, skupaj je na voljo deset izbirnih strokovnih predmetov, med katerimi jih študenti izberejo pet, dva iz prvih dveh skupin v okviru prvega letnika študija, tri iz skupine 3, 4 in 5, predvsem v 2. in tudi v 3. letniku.

19 Kot tudi splošnega dela nižjega poklicnega, srednjega poklicnega, srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja.

Iz izbirnega dela študijskega programa (2. in 3. letnik) smo v preglednici prikazali zgolj znanje predmeta *Kurikularne teorije*, ki zadeva pomembno vsebinsko področje dela, s katerim se ukvarjajo oz. ukvarjamo vsi pedagogi oz. pedagoški svetovalci na ZRSS. Takih strokovnih predmetov je več, npr. *Pedagoško vodenje izobraževalnih institucij* in *Izkustveno učenje*, toda znanja in kompetence, ki jih pedagog usvoji pri teh predmetih, so izrazito interdisciplinarne ter so integrirane bolj ali manj v izvajanje vseh vrst dejavnosti šolskega svetovalnega delavca in pedagoškega svetovalca, npr. znanje, pridobljeno v okviru predmeta *Izkustveno učenje*, se uporablja pri načrtovanju in uvajanju didaktičnih inovacij, pri vodenju svetovalnih pogovorov, izvajanju seminarjev idr. oblik strokovnega izobraževanja in usposabljanja. Tudi preostali strokovni predmeti, kot so *Teorija čustvenih in vedenjskih težav*, *Preventiva v vzgoji in izobraževanju* ter drugi, so nadvse aktualni in dajejo pomembna znanja za učinkovito delovanje pedagoga v sodobnih šolskih sistemih, kjer je inkluzija oz. vključenost slehernega učenca eden temeljnih ciljev vzgoje in izobraževanja. Ker pa je organizacija in razporeditev dela na ZRSS taka, da te vsebine strokovno ‚pokrivajo‘ pedagoški svetovalci s specifično izobrazbo, npr. socialni pedagogi ali defektologi, teh znanj tu posebej ne izpostavljam.

Poleg zgoraj navedenih nalog pedagoških svetovalcev so v opisu del in nalog (Pravilnik,²⁰ 2018) navedene tudi naloge po navodilih vodje področja oz. oddelka ali vodstva ZRSS. Iz prakse vemo, da te naloge pogosto zadevajo promocijske in protokolarne dejavnosti, kot so pisni prispevki za razne zbornike in šolske publikacije, nagovori ob raznih prireditvah, npr. obletnica šole, šolska, regijska ali državna tekmovanja, udeležba na podelitvah priznanj. Udejstvovanje na tovrstnih dejavnostih je pomembno za dobro medsebojno sodelovanje in terja znanja strokovnega publiciranja, javnega nastopanja ipd., torej znanja, za katere se pedagogi posebej ne usposabljam. Tudi svetovalni delavci poleg predstavljenih nalog opravljajo vrsto nalog po navodilu vodstva šol. Le-te so pogosto *upravno-administrativne narave* (Zaključki okrogle mize, maj 2019) in kot take ne sovpadajo z vsebinskim konceptom Programskih smernic (2008a; 2008b). V nadaljevanju bomo preglednico interpretirali predvsem z vidika raziskovalnega vprašanja.

8.5 Interpretacija ugotovitev

Celostni pregled zapisanih del in nalog obeh primerjanih populacij pokaže, da temeljna znanja in kompetence pedagogov praviloma zadoščajo potrebam delovnega mesta, bodisi v poklicu svetovalnega delavca v vrtcu ali šoli, bodisi v poklicu pedagoškega svetovalca na ZRSS. Tudi **vsebina del in nalog** je med njima **primerljiva**,

20 Pravilniku o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest na Zavodu RS za šolstvo (2018).

toda *sorazmerna z ravno delovanju*. Kot smo že zapisali, gre pri delu in nalogah svetovalnih delavcev za delovanje na ravni vrtcev, šol, dijaških domov ter njihovih uporabnikov,²¹ pri pedagoških svetovalcih pa predvsem za nacionalno in sistemsko raven, za šolsko v manjši meri in še manjši za posameznike kot uporabnike. Ta razlika je najbolj očitna pri opisu del in nalog, ki zadevajo *znanja in kompetence* s področja *kurikularnih teorij in strategij kurikularnega načrtovanja*. Tu smo s fokusnimi intervjuji²² preučevane populacije pedagoških svetovalcev ugotovili, da vsi aktivno sodelujejo oz. sodelujemo pri razvoju programov ali programskih elementov, kjer se poleg teoretskih znanj predmeta pričakuje **predvsem izkušnje** ter **zmožnost uporabe** pridobljenih znanj pri oblikovanju strukture posameznega kurikularnega dokumenta, poznavanju in obvladovanju sloga strokovnega oz. akademskega jezika in obvladovanju vsebinskega znanja za posamezni kurikularni dokument. Svetovalni delavci na šolah tovrstnega dela praviloma ne opravljajo. Kot sledi iz najnovejše celostne raziskave dela šolske svetovalne službe (Gregorčič Mrvar idr., 2020), le-ta potrjuje številne ugotovitve dosedanjih raziskav (Bezić, 2008; Resman, 1999a; Vogrinc in Krek, 2012), kjer je ugotovljeno, da (šolski) svetovalni delavec v največji meri²³ opravlja *dejavnosti pomoči* udeležencem vzgojno-izobraževalnega procesa, **premalo časa** pa ima za *razvojno-preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije*, za katere je znano, da v največji meri prispevajo k višji kakovosti dela šol, vrtcev in drugih VI zavodov (Gregorčič Mrvar idr., 2020). Na podlagi odgovorov, zbranih s fokusnimi intervjuji kolegic pedagoških svetovalk in več-desetletnih osebnih izkušenj z delom na ZRSŠ, lahko dokaj zanesljivo trdimo, da pedagogi na ZRSŠ opravljamo **večinoma** (od 40 do 70 % delovnega časa) *razvojno-svetovalne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije*, kot so strokovna srečanja v okviru študijskih skupin, nadaljnje izobraževanje in usposabljanje (seminarji, konference, posveti), različne oblike svetovalnih storitev (svetovalni pogovori, kolegična podpora oz. »*coaching*« itd.), izvajanje aplikativnih in razvojnih projektov, npr. Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja (2011–2013), ki je bil eden večjih in uspešnejših projektov (glej Nolimal, 2013).

Kar zadeva vsebinska področja dela, taista raziskava (Gregorčič Mrvar idr., 2020) odkriva, da se svetovalni delavci v šolah ukvarjajo **pretežno** s *šolsko kulturo, vzgojo in redom* ter **najmanj** s *poučevanjem*, kar prav tako potrjuje dosedanje ugotovitve raziskav

21 Bodisi predšolskih otrok, učencev, dijakov, staršev, učiteljev, ravnateljev idr.

22 V fokusni intervju smo vključili štiri od petih pedagoških svetovalk, ki so končale univerzitetni študijski program Pedagogika (predbolonjski program). Tri od njih opravljajo naloge višjega svetovalca področja I, ena pa naloge višjega svetovalca področja II. Pedagoške svetovalke, ki zaseda mesto področne podsekretarke, nismo uspeli intervjuvati.

23 Tako menijo svetovalni delavci sami, kot tudi učitelji in ravnatelji, vendar so med njimi statistično pomembne razlike – svetovalni delavci najpogosteje pripisujejo dejavnostim pomoči rang 1, zatem ravnatelji in nato učitelji – te pomoči je več v osnovnih kot v srednjih šolah (Gregorčič Mrvar idr., 2020, 80–81).

(Bezić, 2008; Vogrinc in Krek, 2012). Ti podatki sporočajo, da je temeljna naloga svetovalnih delavcev na šolah izvajanje dejavnosti pomoči na vzgojnem področju, in sicer pri načrtovanju, spremljanju ali izvajanju vzgojnega načrta šole in šolskih pravil, pri obravnavi disciplinskih prekrškov ali klime v posameznih oddelkih (prim. Gregorčič Mrvar idr., 2020, 85). Umanjka pa jim potreben čas za *področje poučevanja*, npr. za posvetovanje z učitelji glede izboljšanja učinkovitosti poučevanja, za organizacijo delavnic idr. oblik internega izobraževanja (prim. prav tam, 86), usklajenih s potrebami kolektiva, sodobnimi cilji šole in didaktičnimi trendi za kakovostno poučevanje, ki poudarjajo potrebo po komunikacijskem modelu pouka, premiku od pretežne reprodukcije k refleksiji, od transmisije k transformaciji znanja, vzgojo za sobivanje v različnosti, na učence usmerjeno poučevanje, aktivno vključenost učencev v pouk in učenje ter samoregulacijo procesa učenja (Istance in Dumont, 2013; Marentič Požarnik, 2020; Medveš, 2018). Prevladujoče vsebinsko področje dela pedagoških svetovalcev na ZRSŠ je *priprava programov vzgoje in izobraževanja*, za tem izvajanje dejavnosti, ki zadevajo *kakovost vzgoje in izobraževanja*, npr. dejavnosti v okviru projektov Varno in spodbudno učno okolje, Formativno spremljanje, Transverzalne veščine itd. (glej Program dela in finančni in kadrovske načrt za leto 2021). Ker med ZRSŠ in šolami tečejo številne oblike strokovnega sodelovanja in povezovanja, npr. v okviru pravkar naštetih razvojnih projektov ali v okviru preizkušanja novosti s poskusom (npr. Razširjeni program OŠ) in tudi v okviru svetovalnih storitev,²⁴ je to morda način, da svetovalni delavci in vodstva šol kompenzirajo ugotovljeno pomanjkanje časa svetovalnih delavcev za delo na področju spodbujanja kakovosti VI dela v šolah v okviru internega izobraževanja. To je vsekakor dobro, toda sodelovanje v poskusih in razvojnih oz. razvojno-aplikativnih projektih ne more v celoti nadomestiti dela svetovalnega delavca šole na razvojno-preventivnem področju oz. vsaj ne dolgoročno. Tako za razvojno kot preventivno delo je namreč pomembno, da poteka kontinuirano in da tisti, ki le-to spodbuja, koordinira in vodi, dobro pozna šolo, učence, celoten kolektiv, šolsko klimo idr. dejavnike, ki vplivajo na razvoj ter da ima na šoli vzpostavljeno ustrezno mero zaupanja in spoštovanja. Poleg vsega terja izvajanje tovrstnih dejavnosti interdisciplinaren in timski pristop ter aktivno vključenost kritične mase strokovnih delavcev kolektiva v vse razvojne faze (Nolimal, 2004).

V sklepnem delu, ki sledi, bomo povzeli vsebinske ugotovitve racionalne evalvacije uporabljenih virov in fokusnih intervjujev ter podali nekaj razmislekov in ugotovitev kot odgovor na raziskovalno vprašanje, predstavljeno v uvodnem poglavju.

24 Svetovalne storitve so lahko bolj ali manj intenzivne, kratkotrajnejše ali dolgotrajnejše, usmerjene v specifično predmeta ali področja ali bolj kompleksne, usmerjene na celotno področje oz. celoten kolektiv. Npr. za namen spodbujanja socialnih kompetenc in refleksije strokovnega dela ZRSŠ v dogovoru s posamezno šolo izvaja individualno svetovanje »1 na 1« (strokovni sodelavec in svetovalec), timsko intervizijo in supervizijo, kolegialno (timsko ali individualno) podpiranje (*»coaching«*) in/ali konzultacije.

8.6 Sklepne ugotovitve (s predlogi)

Racionalna evalvacija gradiv, ki zadevajo v članku obravnavano raziskovalno vprašanje oz. raziskovalni problem, je pokazala, da drugostopenjski (magistrski) pedagoški **študijski program Pedagogika** zagotavlja sedanjim generacijam študentov, ki študij dokončajo, *dobro pokritost* znanja in kompetenc za učinkovito opravljanje poklica (šolskega) **svetovalnega delavca**. S sedanjim študijskim programom pridobljena znanja in kompetence ustrezajo tudi potrebam za opravljanje poklica **pedagoškega svetovalca** na ZRSS, četudi le-ti opravljajo dovršen del nalog, ki zadevajo nacionalno in sistemsko raven predšolske vzgoje, osnovnošolskega in splošnega srednješolskega izobraževanja. Primerjava sedaj veljavnega (bolonjskega) študijskega programa Pedagogika in prvotnega, podrobno predstavljenega v prispevku *Pedagog in pedagoško svetovanje* (Resman idr., 2000), pokaže, da sedanji program dobro odgovarja na izzive sodobne šole, tako na področju vzgojnega delovanja kot na področju inkluzije, ki je, kot piše Z. Medveš »trd oreh današnje šole« (Medveš, 2018, 17). Prvotni študijski program pedagogike je bil, po mnenju intervjuvank fokusne skupine, v tem delu pomanjkljiv, kar je na nek način razumljivo, saj so se zaradi sprememb zakonodaje (npr. Zakon o osnovni šoli, 1996) ti izzivi v šolstvu pojavili konec 90. let, torej več let po zaključku njihovega študija. Prvotni študijski program je bil pomanjkljiv tudi v delu, ki zadeva kurikularne vsebine. Vse intervjuvanke so namreč izpostavile, da na ZRSS največji del časa namenja jo **pripravi programov, konceptov, smernic, navodil**, tj. sistemskih kurikularnih dokumentov, kar terjajo znanje in kompetence, ki jih predhodni študijski program ni vključeval. Pri soočenju s tovrstnimi nalogami jim je umanjalo predvsem konkretno znanje o vsebinski strukturiranosti posameznih kurikularnih gradiv, o slogu zapisa, ki jih terjajo tovrstna besedila in predvsem **praktična usposobljenost**. Glede na opis znanj in kompetenc, ki jih zagotavlja izbirni predmet Kurikularne teorije (glej tabelo 1) v sedaj veljavnem študijskem programu Pedagogika, kaže, da bo praktična usposobljenost na tem področju umanjala tudi pri novejših generacijah pedagogov. Pomanjkljivo praktično usposobljenost so intervjuvanke fokusne skupine izpostavile tudi pri organizaciji in izvedbi seminarjev, pripravi strokovnih gradiv za udeležence izobraževanj in v sami didaktično-metodični izvedbi usposabljanj. Zaradi zgoraj predstavljenih izzivov in ker je poklic pedagoškega svetovalca na ZRSS po besedah ene od intervjuvank »večplasten«, obstaja splošni konsenz pedagoških svetovalcev (pedagogov), da bi bile za delo nadvse **potrebne programske smernice**, ki bi obravnavale *temeljna vsebinska področja dela* na ZRSS, npr. pripravo programov vzgoje in izobraževanja, spremljanje in zagotavljanje kakovosti vzgoje in izobraževanja; svetovanje in razvoj; uvajanje, spremljanje in evalvacija novih programov in/ali programskih elementov; nadaljnje izobraževanje in

usposabljanje; skrb za učbenike in učno tehnologijo; vodenje postopkov usmerjanja otrok s posebnimi potrebami; sodelovanje pri pripravi in izvajanju zunanjega preverjanja znanja in šolskih tekmovanj. Potrebna je tudi posodobitev obstoječih Programskih smernic (2008a; 2008b) za svetovalno službo ter ureditev normativnih okvirov dela, da bodo omogočili uravnoteženo izvajanje vseh področij življenja in dela vrtca in šole ter vseh treh skupin dejavnosti šolskega pedagoga (prim. Programske smernice, 2008a).

Zaradi neprestanih novosti in izzivov šolstva (npr. inkluzija, poučevanje in učenje v novih virtualnih učnih okoljih) je treba pri svetovalnem delu v vrtcih in šolah ter na šolskem ministrstvu in Zavodu RS za šolstvo okrepiti **interdisciplinarno timsko povezovanje** znotraj institucij in zunaj njih. Če bi timsko povezovanje delovalo v prvem in drugem valu pandemije, bi bile izkušnje s šolanjem na daljavo uspešnejše. Presegle bi pretirano medikalizacijo šolskega prostora, številne zaznane neenake možnosti učencev, 'tehnicistično' vključevanje IKT v proces šolanja na daljavo, umanjkanje komunikacije, socialne in čustvene bližine itd. (Kroflič, 2020; Medveš, 2020; Šimenc, 2021). Vloga pedagogov (svetovalnih delavcev) na šolah, kot tudi tistih na ZRSŠ (pedagoških svetovalcev), bi bila temeljnega pomena. Okoliščine šolanja na daljavo, nove tehnologije, spremenjena vloga učiteljev in učencev je namreč terjala fleksibilno, medpredmetno, s kontekstom pandemije povezano načrtovanje in realizacijo nacionalnega in šolskega kurikula, spremembo obstoječih metodik, strategij in modelov poučevanja in učenja, prilagoditev načinov spremljanja, preverjanja in ocenjevanja itd. Vse te spremembe so bile poverjene specialnim (predmetnim) didaktikom in ne pedagogom, ki s študijskim programom (glej tabelo 1) in izkušnjami na delovnem mestu svetovalnega delavca ali pedagoškega svetovalca pridobijo dovolj široka tovrstna znanja in izkušnje. Spričo tega trenutno v slovenskem šolskem prostoru v kurikularnem in didaktično-metodičnem smislu nismo dosti boljše pripravljene za šolanje na daljavo. Vse preveč je namreč tudi poenostavitev odgovorov in zapovedi ravnanja o pomembnih področjih vzgoje in izobraževanja, kar po mnenju Z. Medveša (2020) vodi v depedagogizacijo. Pomanjkljivo so bile izkoriščene tudi možnosti in priložnosti za zagotavljanje individualiziranega pouka, s katerim bi lahko zmanjšali razlike med učenci in jim zagotovili enakopravnejše pogoje za uspešno učenje.

Šolskim svetovalnim delavcem ter pedagoškim svetovalcem je treba sistemsko zagotoviti možnosti za **stalni profesionalni razvoj in učenje** skozi sodobne, zanimive oblike stalnega izobraževanja in usposabljanja (npr. intervizijske in supervizijske skupine, kolegialno podpiranje). Izobraževanje in usposabljanje morata potekati tako v okviru matične institucije (šole oz. zavoda) kot v okviru regij, države in evropskega izobraževalnega prostora. V okviru evropskega izobraževalnega prostora je treba

spodbuditi tudi **mobilnost** šolskih svetovalnih delavcev in pedagoških svetovalcev ter s tem *zagotoviti učinkovito medsebojno učenje, izmenjavo znanja in izkušenj*, s čimer bomo tvorno prispevali k uresničevanju načel, ciljev in prednostnih nalog Evropske unije²⁵ na področju vzgoje in izobraževanja za obdobje 2021–2030.

Literatura

- Bezić, T. (2002). *Primerjalna analiza konceptov razvojnega in svetovalnega dela v osnovnem šolstvu: magistrsko delo*. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Bezić, T. (2008). Razvoj in spremljanje delovanja mreže svetovalnih služb. *Sodobna pedagogika*, 59(2), 60–80.
- Drugostopenjski pedagoški študijski program Pedagogika: Enopredmetni*. https://pedagogika-andragogika.ff.uni-lj.si/sites/default/files/documents/2_Pedagogika%20P_2021-22_0.pdf
- FRAN: SSKJ*. <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=133&View=1&Query=konciznost>
- Gregorčič Mrvar, P., Jeznik, K., Kalin, J., Kroflič, R., Mažgon, J., Šarić, M. in Šteh, B. (2020). *Šolska svetovalna služba: stanje in perspektive*. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Istance, D. in Dumont, H. (2013). *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*. Zavod RS za šolstvo.
- Kodeks svetovalca/svetovalke Zavoda RS za šolstvo* (1997). Neobj.
- Kroflič, R. (2020). Prosvetna politika in vzgoja v času pandemije. *Sodobna pedagogika*, 71(4), 28–41.
- Marentič-Požarnik, B. (2020). *Moje življenje, moje učenje*. Mladinska knjiga.
- Medveš, Z. (2018). Aktualno z letošnje konference Prispevki strok za delo v praksi. *Šolsko svetovalno delo*, 22(2), 4–16.
- Medveš, Z. (2020). Šolanje na daljavo – zamujena priložnost. *Sodobna pedagogika*, 71(4), 14–26.
- Nolimal, F. (2004). *Analiza dejavnikov uspešnega timskega dela v prvem razredu osnovne šole: doktorsko delo*. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Nolimal, F. (2013). Razvoj pismenosti osnovnošolcev – od izhodišč do empiričnih ugotovitev projekta Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja. V T. Novakovič in F. Nolimal (ur.), *Bralna pismenost v vrtcu in šoli, Teoretska izhodišča in empirične ugotovitve (Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja)* (15–48). Zavod RS za šolstvo.

25 Glej dokument Resolucija Sveta o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše (2021–2030).

- Opis poklica. Pedagoški svetovalec.* Zavod za zaposlovanje RS. https://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=603&Filter=
- Pediček, F. (1964). *Narava, struktura in funkcija šolske svetovalne službe in šolske pedagoške službe: disertacijsko delo.* Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Pediček, F. (1972). *Delovanje šolske svetovalne službe v osnovni šoli.* Pedagoški inštitut.
- Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v Zavodu RS za šolstvo* z dne 20. 6. 2018.
- Predlog za uveljavitev šolskih služb (1968). *Sodobna pedagogika*, 19(7–8), 334–338.
- Program dela, finančni in kadrovski načrt za leto 2021.* Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. <https://www.zrss.si/>
- Programske smernice. Svetovalno delo v osnovni šoli.* (2008a). Zavod RS za šolstvo.
- Programske smernice. Svetovalno delo v gimnazijah, nižjih in srednjih poklicnih šolah ter v strokovnih šolah in dijaških domovih.* (2008b). Zavod RS za šolstvo.
- Resman, M. (1999a). Filozofija svetovalnega dela. V M. Resman, J. Bečaj, T. Bezić, G. Čačinovič Vogrinčič. in J. Musek, *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah* (241–260). Zavod RS za šolstvo.
- Resman, M. (1999b). Razvojna vloga svetovalne službe. V M. Resman, J. Bečaj, T. Bezić, G. Čačinovič Vogrinčič. in J. Musek, *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah* (85–94). Zavod RS za šolstvo.
- Resman, M., Kroflič, R. in Bezić, T. (2000). Pedagog in pedagoško svetovanje. *Šolsko svetovalno delo*, 5(3), 5–14.
- Resolucija Sveta o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše (2021–2030)*, Uradni list Evropske unije 2021/C66/01 z dne 26. 2. 2021.
- Sklep o ustanovitvi Zavoda RS za šolstvo* (1995). 152. seja Vlade RS, 6. 7. 1995.
- Splošni zakon o šolstvu* (1958). Uradni list FLRJ, 16. julija 1958.
- Svetovalne storitve Zavoda RS za šolstvo.* Neobj.
- Šimenc, M. (2021). Vloga tehnologije v vzgoji in izobraževanju ter enake možnosti učencev v obdobju pandemije. *Sodobna pedagogika*, 72(posebna številka), 12–26.
- Uredba o ustanovitvi Zavoda za preučevanje šolstva.* (1956). Uradni list RS, 22. maj 1956.
- Vogrinc, J. in Krek, J. (2012). *Delovanje svetovalne službe.* Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Zaključki okrogle mize: Pomen in vloga pedagoga kot svetovalnega delavca v vzgojno-izobraževalnih ustanovah.* (2019). <https://zdpds.si/obvestila/zakljucki-okrogle-mize-pomen-in-vloga-pedagoga-kot-svetovalnega-delavca-v-vzgojno-izobrazevalnih-ustanovah/>

- Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja.* (1996). Uradni list RS, št. 12/1996.
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja.* (2007). Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr., 25/17 – ZVaj in 123/21.
- Zakon o pedagoški službi.* (1969). Uradni list SRS, št. 14/69 in Uradni list RS, št. 29/96.
- Zakon o prosvetno-pedagoški službi.* (1961). Uradni list LRS, št. 4, leto 1961.
- Zakon o osnovni šoli.* (1996). Uradni list RS, št. 12/96, z dne 29. 2. 1996.
- Zakon o Zavodu za šolstvo SR Slovenije.* (1965). Uradni list SRS, št. 30, 1965.